

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 20.7.2022 г.
COM(2022) 360 final

ANNEX

ПРИЛОЖЕНИЕ

към документа

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

„Да пестим газ за безпроблемва зима“

Насоки за Европейски план за намаляване на потреблението на газ

Въведение	2
1. Доброволни мерки и добри практики за икономии	2
<i>а) Мерки за преминаване към други горива</i>	3
<i>б) Пазарни инструменти</i>	4
<i>Системи за провеждане на търгове</i>	5
<i>Суапови договори между големи клиенти</i>	5
<i>Договори с възможност за прекъсване на подаването</i>	6
<i>в) Икономии на енергия за отопление и охлаждане</i>	7
<i>Кампании за повишаване на осведомеността</i>	7
<i>Целенасочено задължение за намаляване на отоплението и охлаждането</i>	8
2. Критерии за приоритизиране на незащитени клиенти от критично значение	8
<i>а) Критерии за намаляване на потреблението преди и след настъпване на извънредна ситуация</i>	9
Критично значение за обществото	10
Критично значение на трансграничната верига на стойността	11
Евентуална повреда на инсталациите	12
Потенциал за заместване и намаляване	13
Икономически аспекти	13
<i>б) Трансгранично сътрудничество за използване на критериите</i>	15
3. Управление и етапи на реагиране при криза	15

Насоки за Европейски план за намаляване на потреблението на газ

Въведение

Целта на настоящия план на ЕС за готовност за зимата е да се осигури допълнителна подкрепа за държавите членки през следващите седмици и месеци и да бъде укрепена устойчивостта на вътрешния пазар в случай на извънредна ситуация, свързана със сигурността на доставките на газ. С него се допълват предишни усилия за повишаване на готовността на Съюза, като свързване с международни партньори за увеличаване на доставките и други мерки, обявени в REPowerEU. Намаляване на потреблението следва да бъде предвидено в рамките на възможното и икономии следва да се реализират основно в сектори и дейности, при които намаляването е свързано с по-малко разходи. Всеки може да пести газ, дори защитени клиенти като домакинства, сгради, управлявани от публични и частни субекти, сектори, които имат възможност да преминат към други горива и, в зависимост от националния контекст, също така електроенергийният сектор.

Планът се основава на резултатите от консултациите с държавите членки и секторите, които разчитат на природен газ.

В първа глава се набелязват добрите практики както за пазарни, така и за непазарни мерки от страната на потреблението, които могат да бъдат предприети незабавно, за да бъдат освободени количества газ. Във втора глава се предоставят насоки относно критериите за идентифициране на секторите на икономиката и промишлените инсталации, които са от критично значение. В трета глава се обобщават трите последователни етапа на реагиране на ЕС на заплахата от голямо прекъсване на снабдяването с газ на европейско равнище, като се следват съществуващите разпоредби на Регламента за сигурността на доставките, както и новите мерки, изложени в предложения регламент.

1. Доброволни мерки и добри практики за икономии

Държавите членки разполагат с широк набор от мерки за намаляване на потреблението на газ във всички сектори. Преди прилагането на ограничаване за незащитени клиенти, като промишлеността, държавите членки следва, заедно със заинтересованите страни, да изчерпят всички възможности за заместване, незадължителните схеми за икономии и използването на съществуващите алтернативни източници на енергия. Тези възможности следва да имат приоритет, докато продължават да бъдат предпочитани от икономическа, социална и екологична гледна точка пред алтернативите за задължително намаляване на потреблението. Приоритет следва да се дава, когато е възможно, на **бързото и решително преминаване към възобновяеми източници или по-чисти варианти** с по-малко съдържание на въглерод. Задействането както на пазарни, така и на непазарни мерки за допълнително намаляване на потреблението на газ може да бъде от ключово значение за предвиждането и смекчаването на рисковете, свързани с възможния недостиг на газ за обществото и икономиката.

а) Мерки за преминаване към други горива

Мерките за преминаване към други горива както в промишлеността, така и в производството на електроенергия могат да бъдат приоритизирани и ускорени от държавите членки с цел превантивни икономии на газ и подобряване на готовността, придружени от мерки за енергийна ефективност. В държавите членки съществуват няколко възможности за мерки за преминаване към други горива:

- Стимулиране на способността за преминаване към други горива по сектори и производство на електроенергия и топлинна енергия (пазарно решение), включително преминаване към слънчева енергия, биомаса от устойчиво развивани източници, биометан от отпадъци и остатъци, слънчева енергия и други източници на възобновяема енергия.
- Използване на кислород вместо природен газ в определени промишлени инсталации и замяна на използващи газ парни задвижвания с електрически задвижвания.
- Увеличаване на използването на съдържащи енергия отпадъци и отпадъчни суровини в промишлеността за намаляване на използването на газ.
- Прилагане на по-сложни мерки за преминаване към други горива, например преминаване на газови електроцентрали към газбол, в зависимост от развитието на наличните количества на газовите пазари.
- Задължаване на операторите на топлоелектрически централи с резервни дизелгенераторни агрегати да вземат необходимите предпазни мерки, за да осигурят непрекъснатото функциониране на техните блокове, ако трябва да преминат към дизелово гориво.

Преминаването към други горива е приоритетен вариант, въпреки че, разбира се, разходите, техническата осъществимост и наличието на достъпни алтернативни горива може да породят някои ограничения, и същевременно трябва внимателно да бъдат оценени потенциалните въздействия върху здравето и околната среда. Желателно е да се избягва зависимост от технологии с високи въглеродни емисии, а при преминаването към други горива, различни от възобновяеми горива, трябва да има възможно най-ниско отделяне на емисии и то да бъде ограничено във времето, за да се допринесе за разполагаемостта с газ през следващия зимен период. Освен това, недостигът на алтернативни горива в резултат на широкомащабно преминаване към други горива и отражението върху цените трябва да бъдат наблюдавани от държавите членки.

Критериите за идентифициране на основните незащитени клиенти и веригите за доставка в глава 2 са от ключово значение за подпомагане на държавите членки да вземат решение относно механизми за подпомагане, по-специално след като ценовите механизми на пазара може да са недостатъчни като единствено средство за насочване към преминаването към други горива. Ето защо схемите за държавна помощ, чрез които може да бъде оказана необходима, пропорционална и подходяща подкрепа, насочена към повишаване на икономическата жизнеспособност на такива операции в сектори, считани за сектори от критично значение, ще бъдат анализирани от Комисията за всеки отделен случай. Освен това в преразгледаната Временна рамка за мерки за държавна помощ при кризи се допускат стимули за преминаване към възобновяеми енергийни източници като приоритет и се подкрепя преминаването към други енергийни източници в случай на абсолютна необходимост.

Преминаването към други горива може да доведе до увеличаване на емисиите, което би било допустимо в някои случаи съгласно Директивата относно емисиите от промишлеността (ДЕП). Изключителният и временен характер на такава дерогация изисква непрекъснато наблюдение и уведомяване на Комисията.

Разширяването на използването на съществуващите електроцентрали, работещи с въглища, както и временното преустановяване на законовите ограничения за тяхната работа, е приложено в няколко държави членки. Въпреки това, тези мерки винаги трябва да се разглеждат като краткосрочни, временни и обратими, за да не се създава дългосрочна зависимост от технологии с високи въглеродни емисии, в съответствие с целта за справедлив преход на Европейския зелен пакт и това следва да отговаря на регулаторната рамка на ЕС. Държавите членки следва да уведомяват Комисията за всяко облекчаване на правилата за емисиите на замърсители, което се разглежда като част от плановете за преминаване към други горива. Такова облекчаване следва да представлява крайна мярка и да се обмисля само след като бъдат изчерпани всички други мерки за управление на потреблението и възможностите за преминаване към по-чисто гориво. При него следва да бъдат сведени до минимум мащабът и продължителността на всяко увеличение на емисиите на замърсители. Въз основа на тези критерии Комисията ще взаимодейства с всички държави членки, които правят такива уведомления, и ще наблюдава прилагането на националните мерки, чрез които се осигурява връщане към пълното съответствие с правилата на ЕС относно емисиите на замърсители.

Някои държави членки отложиха спирането на ядрените електроцентрали.

Решението по отношение на възможното отлагане на постепенното извеждане от експлоатация на ядрени централи, когато това е технически осъществимо, е политически избор на държавите членки. Във всеки случай се прилагат и имат предимство стандартите за безопасност на договора за Евратом, както и приложимата регулаторна рамка на ЕС.

И накрая, действията в енергийния сектор за намаляване на потреблението на газ следва да бъдат надлежно оценени в националните планове за готовност за справяне с рискове, които ще бъдат установени съгласно Регламента за готовност за справяне с рискове в електроенергийния сектор.

Преминаване към други горива

- ***Насърчаване на преминаването към други горива в отраслите***
- ***Насърчаване на преминаването към други горива в секторите на електро- и топлоенергетиката, когато е възможно, като се дава приоритет на преминаването към възобновяеми и по-чисти горива***
- ***Целите на справедливия преход остават в сила***
- ***Интегриране на риска от недостиг на газ в националните планове за готовност за справяне с рискове в електроенергетиката***

б) Пазарни инструменти

Една препоръчителна мярка се състои от национални или съвместни търгове или тръжни системи, чрез които държавите членки стимулират намаляването на потреблението от страна на големите потребители (предимно в промишлените сектори). Промислените сектори, които са в най-добра позиция да намалят потреблението, могат да предложат доброволно да го направят. В зависимост от проектите те биха могли да получат финансова компенсация в замяна на допълнителни икономии. Самите промишлени потребители могат да определят кога за тях е разумно да спрат или временно да намалят потреблението въз основа на собствените си индивидуални характеристики и като вземат предвид въздействието върху заетостта. Такава система би могла също така да насърчи постигането на икономии на газ от фирми, които планират да затворят съоръженията с цел поддръжка или модернизация.

Когато такава мярка включва държавна помощ и както е пояснено в изменението на Временната рамка за мерки за държавна помощ при кризи, държавите членки могат да стимулират доброволното намаляване на потреблението на газ в контекста на текущата криза, на което след това Комисията ще направи пряка оценка съгласно член 107, параграф 3, буква б) от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС)¹.

Идеята за провеждане на търгове в ЕС също може да бъде проучена съвместно от Комисията и държавите членки. Големите трансгранични клиенти с производствени процеси в множество държави членки биха могли да се възползват от такава процедура. Потреблението се намалява там, където това включва като цяло най-малко разходи (най-малко не само в рамките на дадена държава членка), включително по отношение на потенциални неблагоприятни икономически въздействия и загуба на работни места.

Суапови договори между големи клиенти

Друга възможност за промишлените клиенти е да се договорят предварително за размяна на тяхната продукция от регион, който е засегнат от прекъсвания, към регион, който е по-слабо засегнат, в случай на голям недостиг. При ниво на „тревога“ или „извънредна ситуация в ЕС“ производителят, който се намира в региона, по-слабо засегнат от недостига на газ, би гарантирал доставката на продукцията за производителя, чиято дейност е трябвало да бъде спряна поради недостиг на газ в засегнатия регион. На свой ред подобна размяна би защитила обекта и засегнатия регион от непланирано принудително ограничаване.

Подобно сътрудничество между предприятията по принцип не би се считало за проблематично съгласно правилата на ЕС за конкуренцията, доколкото то i) е предназначено и обективно необходимо за справяне с недостига на газ, свързан с обявена „тревога“ или „извънредна ситуация“ на един или повече европейски газови пазари, ii) е с временен характер (т.е. прилага се само докато продължава тревогата

¹ Следните елементи са подходящи за оценка от Комисията: (1) използване на конкурентен и прозрачен процес, (2) липса на трансгранични ограничения, (3) ограничаване на компенсациите за бъдещи намаления на потреблението и (4) намаляване на съвкупното потребление на газ, което води до повишаване на разполагаемия в хранилищата газ и избягване на пренасочване на потреблението от участници към неучастници.

или извънредната ситуация) и iii) не надхвърля строго необходимото за постигане на целта за справяне с недостига на газ, свързан с обявена „тревога“ или извънредна ситуация на един или повече европейски газови пазари².

Договори с възможност за прекъсване на подаването

Използването на договори с възможност за прекъсване на подаването по отношение на потреблението на газ като доброволна пазарна мярка се насърчава, когато е възможно, тъй като представлява важен източник на гъвкавост. Такива мерки са въведени на ниво „ранно предупреждение“ или „тревога“ (т.е. нива преди извънредна ситуация) в няколко държави членки. Към задействането на прекъсването има предварително определена финансова компенсация, съответстваща на предварително определено ниво на намаляване на количеството или период на прекъсване. Въпреки че по принцип не е предвидено мерките, свързани с компенсация и количества, да се прилагат за продължително и пълно прекъсване на снабдяването с руски газ, краткосрочното намаляване на потреблението на газ в целия ЕС, задействано по договори с възможност за прекъсване на подаването, може да има значително кумулативно въздействие за освобождаване на количества газ, например за запълване на хранилища. Държавите членки следва да насърчат засиленото използване на тези видове договори възможно най-скоро, за да се увеличат икономите още тази зима.

Гъвкавост от страната на потреблението на електроенергия

В по-общ план, реакцията от страната на потреблението на пазара на електроенергия, може да помогне за намаляване на потреблението на газ. Този процес може да се автоматизира чрез интелигентни технологии и услуги за гъвкавост от страната на потреблението, чрез които се намалява потреблението в зависимост от времето, когато електроенергията се произвежда от газ, в моментите на върхов товар. Това е динамично спестяване на енергия от изкопаеми горива, което следва да допълва в по-голяма степен статичните икономии, реализирани в резултат на мерки за енергийна ефективност или например дългосрочен търг, както е описано по-горе. Такава реакция от страната на потреблението може да е насочена към потреблението на електроенергия от промишлени сектори, жилищни, административни и търговски сгради и транспортни сектори. За да бъде разгърнат потенциалът за реакция от страната на потреблението още през следващата зима, държавите членки следва да отворят всички пазари, за да бъде допуснато участието в тях на гъвкавите ресурси от страната на потреблението. Въз основа на оценки на промишлеността³, ако бъде изцяло използвана и активирана на всички пазари, гъвкавата преносна способност в електроенергийната система може да намали вноса на руски газ в ЕС с 5 %.

Пазарни инструменти за намаляване на потреблението и подготовка за недостиг:

- ***Тръжни системи***
- ***Договори с възможност за прекъсване на подаването***

² Службите на Комисията са готови да предоставят неофициални насоки на дружествата, които обмислят подобно сътрудничество, доколкото те не са сигурни относно съответствието на някои елементи от тяхното планирано сътрудничество с правилата на ЕС за конкуренцията.

³ SmartEN

- *Договори за размяна между промишлени потребители*
- *Гъвкавост от страната на потреблението на електроенергия*

в) Икономии на енергия за отопление и охлаждане

Кампании за повишаване на осведомеността

Всеки може да пести газ, дори защитените клиенти. Информационните кампании за информиране на потребителите, че когато е възможно, следва да започнат да пестят газ, както и електроенергия, за чието производство често се разчита на газ, могат да доведат до значително намаляване на потреблението на газ. Тази мярка е посочена в плановете за действие в извънредни ситуации на много държави членки по отношение на сигурността на доставките на газ на ниво ранно предупреждение. Идеята е да се повиши осведомеността сред всички потребители, сектори, предприятия, публични органи и домакинства, а също така да се дадат конкретни и работещи примери за това как потреблението на газ може да бъде намалено например чрез промени в поведението. Освен това се препоръчва провеждането на кампании за насърчаване на гражданите да намалят потреблението на газ, например чрез намаляване на температурата на термостата или водата през отоплителния сезон, тъй като това може да доведе до значителни икономии на газ. Комисията настоятелно призовава всички държави членки, които все още не са го направили, да приложат подобни мерки, които са печеливши при всички обстоятелства, като същевременно подкрепят най-уязвимите и енергийно бедни домакинства, които в някои държави вече ограничават потреблението си на енергия под нивата на комфорт.

Като част от REPowerEU, Комисията представи „План на ЕС за икономия на енергия“⁴, определящ също така широк набор от краткосрочни мерки, които държавите членки могат да предприемат, за да стимулират действия, които също ще доведат до незабавни икономии на газ (например намаляване на отоплението, техническо обслужване на котли и понижаване на температурата им). Комисията също така продължава да работи с участници на местно равнище за разпространението на тези послания, например чрез кампанията „Надпревара за икономия на енергия“ съвместно със Споразумението на кметовете. Тези мерки могат да се прилагат и от градове, включително чрез мисията „100 неутрални по отношение на климата града“.

От първостепенно значение е всички държави членки да започнат незабавно прилагането на такива мерки, дори и онези, които все още не са обявили ранно предупреждение. Всъщност много държави членки съобщиха, че въвеждат мерки за повишаване на осведомеността, а също и схеми за субсидиране за домакинства и предприятия с ударение върху санирането на сгради, внедряването на термопомпи и преминаването към друг вид гориво, както и замяната на съществуващи уреди и оборудване с по-ефективни.

За предпочитане е държавите членки все повече да пренасочват своите политики за компенсиране към свързани с доходите мерки чрез някаква форма на парична компенсация за потребителите на енергия. В зависимост от доходите те трябва да бъдат насочени към уязвимите групи.

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022DC0240&from=BG>

По време на ниво на „тревога“ мерките, предприети в националните планове, могат да включват задължително намаляване на национално равнище на потреблението в сектора на отоплението и охлаждането. Подобни мерки, когато са целенасочени, не биха застрашили принципа, че домакинствата, топлофикацията и някои основни услуги са защитени клиенти и че тяхното снабдяване е гарантирано. Вероятно високите цени вече частично са накарали потребителите да намалят потреблението си на газ, но може да е необходимо въвеждането на задължения, когато цените сами по себе си не са достатъчни за намаляване на отоплението и охлаждането. Ще бъде важно да се осигури справедливо разпределена услуга и достъп до основни услуги за всички клиенти, по-специално за уязвимите клиенти, свързани към енергоснабдителните мрежи. Ефективен и приложим начин е да се наложи целенасочено намаляване на отоплението и охлаждането на въздуха и водата в сгради, притежавани или управлявани от публични органи или от тяхно име, в търговски центрове, административни сгради и обществени пространства. Успешният опит в миналото със системите за тарифиране бонус-малус за стимулиране на икономии също може да бъде взет под внимание и адаптиран към конкретните обстоятелства в държавите членки⁵.

Намаляване на отоплението и охлаждането

- ***Национални обществени кампании за повишаване на осведомеността***
- ***Задължително намаляване в сградите, управлявани от името на публични органи***
- ***Схеми за тарифиране бонус малус***
- ***Намаляване на потреблението в търговски центрове, офиси и обществени пространства,***
- ***Публичните органи трябва да определят нови температурни и/или часови прагове за отопление и/или топлофикация в битовия сектор, използващ газ***

2. Критерии за приоритизиране на незащитени клиенти от критично значение

Основният принцип на Регламента за сигурността на доставките на газ е да бъдат защитени конкретни групи потребители, които нямат средства, за да осигурят собствените си доставки в случай на прекъсване на доставките, и не разполагат с жизнеспособни алтернативи за справяне с такава ситуация (защитени клиенти). Това могат да бъдат домакинства, топлофикация за домакинствата (само онези, които

⁵ Analysis of behaviour change due to electricity crisis: Japanese household electricity consumer behaviour since the earthquake („Анализ на промените в поведението вследствие на кризата в електроснабдяването: потребителски навици на домакинствата в Япония по отношение на електроенергията след земетресението“); Murakoshi и др., 2013 г. Can Rationing Affect Long Run Behavior? Evidence from Brazil („Възможно ли е режим на ограничения да повлияе върху навиците в дългосрочен план? Данни от Бразилиа“); Costa, 2012 г. Вж. също Policies for energy conservation and sufficiency: Review of existing policies and recommendations for new and effective policies in OECD countries („Политики за запазване на енергията и енергийна независимост: преглед на съществуващите политики и препоръки за нови и ефективни политики в държавите от ОИСР“): Bertoldi, 2022 г. (<https://doi.org/10.1016/j.enbuild.2022.112075>).

нямат възможност да заместят горивото), както и по избор и при определени условия, основни социални услуги и малки и средни предприятия (МСП). В регламента също така се разрешава на държавите членки да дадат приоритет на определени газови електроцентрали от критично значение пред определени групи защитени клиенти.

В настоящия план на държавите членки се предоставят насоки как да допълват по ефективен начин разпоредбите на Регламента за сигурността на доставките на газ по отношение на групите незащитени клиенти по координиран начин и въз основа на общи критерии и принципи, **за да се запази целостта на вътрешния пазар и да се укрепи неговата устойчивост.** Чрез него следва да се помогне на държавите членки да идентифицират и приоритизират, в рамките на своите групи „незащитени“ клиенти, клиентите или инсталациите от критично значение, главно от промишлеността, така че тези групи да са последните, на които се налагат ограничения преди да се ограничават защитените клиенти. При това приоритизиране следва да се вземе предвид критичното значение за ЕС като цяло, както и връзките от критично значение за веригата на доставки с неговите международни търговски партньори. В плана също така следва да се вземе предвид тяхното икономическо значение и добавената стойност за заетостта. Когато се предвиждат финансови компенсации, контролът върху държавната помощ допринася за гарантиране, че тези мерки са съвместими с вътрешния пазар.

Комисията съветва държавите членки да се основават на следните насоки, когато актуализират наредбите си за приоритизиране и свързаните с тях мерки в своите национални планове за сигурност на доставките на газ при извънредни ситуации до края на септември 2022 г.

а) Критерии за намаляване на потреблението преди и след настъпване на извънредна ситуация

Следва да се вземат предвид следните критерии (в комбинация) за приоритизиране на незащитените клиенти в случай на сериозни прекъсвания:

В допълнение към тези четири критерия, икономическите съображения също следва да бъдат взети под внимание от държавите членки като допълнително съображение в сравнителния тест.

Критично значение за обществото

Препоръчва се приоритет да се отдаде на секторите, считани за сектори от критично значение или за стратегически от обществена гледна точка сектори, ако прекъсването би имало отрицателно въздействие върху веригите на доставки, засягащи здравето, безопасността и околната среда, сигурността, отбраната и други сектори от критично значение, като храни и рафинерии. Например здравето на хората и околната среда могат да бъдат засегнати от неуспех при третирането на отпадъци и пречистването на вода, както и при защитата на безопасността на химически заводи. Специално внимание е необходимо да се обърне на набелязването на конкретни продукти, инсталации и елементи от веригата на стойността, които имат въздействие върху социални услуги от критично значение.

Въпреки че всяка държава членка може да пожелае да определи какво означава критично значение за обществото в съответния национален контекст, Комисията препоръчва в националните им приоритети да се включи поне неизчерпателен анализ на въздействието върху здравето, храните, безопасността и околната среда, сигурността и отбраната.

Примери за сектори и дейности от критично значение за обществото

- **Здраве и фармацевтични продукти**
- **Хранителни продукти**
- **Безопасност и околна среда**
- **Сигурност, отбрана и рафинерии**

Критично значение на трансграничната верига на стойността

Комисията препоръчва на държавите членки винаги да вземат предвид въздействието, което намаляването на икономическата активност в даден сектор има върху цялата верига на стойността в ЕС или в световен мащаб. В последния раздел от настоящата глава се обсъжда как могат да бъдат координирани подобни съображения.

Докато изготвят плановете си за сигурност на доставките на газ при извънредни ситуации, държавите членки се съсредоточават основно върху въздействието на евентуални прекъсвания на доставките на газ на национално равнище. Въпреки това, като се има предвид степента на промишлена интеграция и взаимосвързаност в рамките на единния пазар, прекъсванията в конкретни сектори (нагоре по веригата), които може да не се считат за сектори от критично значение в една държава членка, могат да окажат силно въздействие върху секторите от критично значение (надолу по веригата) в други държави членки. Освен това веригите на стойността на повечето сектори включват части, които са „европеизирани“ или „интернационализирани“ и които са важни за заетостта и за предоставянето на обществени услуги и стоки от критично значение.

Например секторът за медицинско оборудване и фармацевтични продукти, части от химическата промишленост (които осигуряват доставки например за системи на хранително-вкусовата промишленост или системи на здравеопазването) или части от текстилната промишленост (които осигуряват доставки за продукти за здравеопазване и отбрана) са част от веригите на стойността, които са от критично значение за основни или стратегически сектори.

Един подход, който може да се използва, за да се анализират трансграничните ефекти, е да се обърне специално внимание на ниво продукт, а не на ниво сектор, като по този начин се набелязват основни продукти вместо сектори. Някои примери включват по-голямата част от производството на стъкло, използвано пряко от хранително-вкусовата и фармацевтичната промишленост (контейнери за храна, флакони и спринцовки), както и в производството на енергия от възобновяеми източници и чисти технологии (фотоволтаични уредби, вятърна енергия) и приложения за икономии на енергия. За тази цел ще бъде необходимо обстойно картографиране на веригите на стойността, свързани с тези основни продукти. Например основните химикали може на пръв поглед да не изглеждат като сектор с най-голямо критично значение за обществото. И все пак продуктите на този сектор намират широко приложение в различни други сектори, което означава, че неговото (трансгранично) въздействие върху веригата на стойността вероятно е значително. Друг пример са торовете, сектор, който е изключително зависим от газа и който снабдява имащия критично значение за обществото селскостопански сектор в целия ЕС, но чието производство е концентрирано в определени географски райони. Ето защо задоволяването само на местните нужди не е достатъчно от гледна точка на ЕС.

Друг фактор, който трябва да се вземе предвид, е броят на дружествата, действащи в критично важната верига на стойността в ЕС или в световен мащаб, и следователно възможностите за други дружества да участват или липсата на други дружества. Ако намаляването на потреблението на газ от страна на дадено съоръжение означава, че основен продукт не може се произвежда в ЕС или в по-широк регион, това следва да

се вземе предвид. В следващата подглава е предложен механизъм, който да помогне на държавите членки да установят трансграничното въздействие на своите сектори.

Освен това държавите членки ще трябва да проучат веригата на стойността и степента, до която прекъсването на подаването на газ в определен сектор може да доведе до повече прекъсвания в някои вериги на стойността в сравнение с други.

Аспекти на трансграничните вериги на стойността, които трябва да се вземат предвид

- ***Ефекти надолу по веригата от намаляването на газа нагоре по веригата и интегриране на веригата на стойността***
- ***Пазарна тежест на дружеството***
- ***Основен на производството подход за набелязване на основните продукти в рамките на секторите***
- ***Трансгранична консултация***

Евентуална повреда на инсталациите

Държавите членки следва да вземат предвид трайното въздействие, което прекъсването на подаването на газ може да има, например по отношение на потенциални щети за промишлени инструменти и потенциално необходимото време и разходите за ремонт на машините.

Специално внимание следва да се обърне на секторите, които трябва да работят непрекъснато и където внезапното спиране на подаването на газ може да доведе до повреда на инсталациите (например производството на газ, биомедицината продукт и други части на медицинската промишленост, някои части на машиностроенето, текстилната промишленост и по-специално нейния подсектор за довършителни дейности, фармацевтичният сектор, повечето химически процеси, торове, стъклото, стоманата, алуминия, рафинериите, секторите, работещи с вар, керамика, използването на остатъчен газ в сектори с интензивно електропотребление като сектора за производство на алуминий), което от своя страна може да доведе до дългосрочни отрицателни въздействия върху производството и заетостта. Няколко отрасли, обхващащи енергоемки и неенергоемки сектори, се нуждаят от минимално количество газ за непрекъснатост на производството, тъй като ако производството бъде спряно, то не може лесно да бъде подновено без значителни забавяния, регулаторно одобрение и разходи. Комисията препоръчва на държавите членки да определят минималното ниво на потребление на газ като критично и да го приоритизират съответно в зависимост от това как тези сектори се представят по отношение на другите критерии.

Евентуална повреда на инсталациите

- ***Обмисляне на дълготрайното въздействие на прекъсването или намаленото снабдяване с газ върху промишлените инструменти***
- ***Специално внимание следва да се обърне на секторите, в които има непрекъснати процеси***

Потенциал за заместване и намаляване

Няколко държави членки подхождат към приоритизирането чрез набелязване на продукти, сектори или дружества от критично значение за обществото, като същевременно се оценяват техническите и икономическите възможности на тези сектори или дружества да отложат или променят графика на производството. Такава оценка може да бъде извършена за сектори, набелязани като имащи критично значение за обществото, а също и за онези от тях, които не попадат в тази категория, като това дава възможност допълнително да се определят приоритетните промишлени сектори, които не са определени като сектори от критично значение от тази гледна точка.

По този критерий може да се направи разграничение между секторите, в които може да се отложи или спре производството например в моменти на върхово потребление, и секторите, които се нуждаят от непрекъснат приток на природен газ за своите операции. Възможно е и съсредоточаване върху определени сектори, чието производство може да се премести в рамките на ЕС в региони, в които има разполагаем газ (вж. суаповите договори в предишната глава), като същевременно се вземе предвид необходимостта от осигуряване на справедливи преходи на регионално равнище.

Интегрирането на европейската промишленост в глобалните вериги на стойността също може да включва възможности за заместване и да облекчи натиска в случай на прекъсване на доставките на газ. В някои случаи обаче временният внос на определени продукти и услуги (вместо да се произвеждат в Европа, за да се избегне потреблението на газ) не е подходящ вариант, тъй като етапите с най-големи нужди от използване на газ могат също да бъдат етапите, които добавят най-голяма стойност към крайните продукти. Освен това в някои сектори (например фармацевтичният сектор) замяната на суровини с внос е предмет на регулаторни одобрения и е трудно постижима в краткосрочен план. Въздействието в международен план на световните санкции срещу Русия върху глобалните вериги на доставките, съчетани със съществуващите затруднения в международните доставки, биха могли допълнително да ограничат другите възможности за внос, да увеличат натиска върху цените или да предизвикат дълги забавяния на доставките.

Възможности за заместване с други горива и намаляване на производството

- ***Отлагане или промяна на графика на производството***
- ***Размяна на производство в рамките на ЕС с местата, в които газът е по-достъпен***
- ***Варианти на заместване в глобалните вериги на стойността***

Икономически аспекти

В анализа на данните на ниво държава членка се подчертават разликите в националните промишлени екосистеми. По-специално, делът на вътрешното потребление на природен газ в крайната продукция показва различното значение на някои национални сектори.

След проверката за критично значение за обществото, трансгранични въздействия върху веригата на стойността и технически ограничения, риск от щети или възможности за заместване, **икономическото значение** на различните сектори

може да бъде взето под внимание с оглед на подреждането по приоритет на останалите сектори. Възможните показатели, които трябва да се вземат предвид, включват добавена стойност (както абсолютна, така и относителна от използването на газ) и заетост, свързана с нивото на използване на природен газ и значението на конкретен сектор във веригата на стойността. Разбира се, възможно е някои сектори с ниска добавена стойност по отношение на използването на газ също да осигуряват съществен принос за други сектори надолу по веригата.

Следователно важен аспект, който трябва да се вземе предвид, е интегрирането на даден сектор чрез съсредоточаване в центрове, тъй като те са дълбоко свързани с множество производствени процеси чрез производството на топлина и междинни продукти.

Секторите разполагат с различна степен на гъвкавост за преминаване към други горива. Например, по-голямата част от циментовите заводи използват въглища или отпадъци и само малък брой използват газ. Това означава, че когато циментовият сектор спре изцяло да използва газ, по-голямата част от него остава незасегната. Чрез комбиниране на съображенията относно интензитета на използване на газ със съображенията за гъвкавост могат да се определят секторите във всяка държава членка, в които ограничаването ще се постигне с най-ниски разходи (преди ефектите върху веригата на стойността нагоре и надолу по веригата и съображенията за стратегическите сектори).

Анализ на Комисията — интензитет на използване на газ спрямо икономическа роля

Анализът, извършен от Комисията, показва, че:

- Половината от общата употреба на газ в промишлеността съответства на 10 % от добавената промишлена стойност.
- В секторите с най-високо потребление на газ е наета половината от работната сила в производството, като същевременно се потребяват около 10 % от общото потребление на газ в промишлеността.
- В тези стойности обаче се крият съществени аспекти. Всъщност, много по-добра представа се получава, когато се вземе под внимание природният газ, вложен в продуктите, които се продават на крайните потребители по цялата верига на доставки. Чрез този метод може да бъде проследен първоначално вложеният газ в сектора, където той се използва пряко (например газ, използван за нагриване на пещ за топене за производство на стъкло), през веригата на доставки (например за производство на прозорци), до използването на тази енергия за покупката на стоки за краен продукт (например ново жилище, построено от строителния сектор).
- Например, според анализа, химическата промишленост (и в по-малка степен черната металургия, продуктите от неметални минерални суровини, минното дело и открития добив) осигурява суровини за всички сектори, а черната металургия е отговорна за приблизително 25 % от общото количество газ, използван в производството на машинно оборудване, и повече от 40 % от общото количество газ, използвано във фармацевтичните продукти, идва от химически суровини. Химическата промишленост представлява средно 27 % от общото потребление на газ в други сектори, продуктите от неметални минерални суровини и черната металургия представляват по 11 %, минното дело и открития добив на неметални ПИ — 6 %. Някои сектори са по-слабо свързани със секторите надолу по веригата, например секторите за

транспортно оборудване, машинно оборудване, растениевъдство и животновъдство, строителство или храни и напитки и тютюн.

б) Трансгранично сътрудничество за използване на критериите

Като се има предвид голямата степен на трансгранична интеграция на веригите на стойността в единния пазар на Европа и необходимостта от защита на икономиката и конкурентоспособността, по-специално в случай на широко разпространено прекъсване на доставките на газ, трансграничното сътрудничество е от съществено значение за държавите членки, за да бъдат разработени оптимални критерии за приоритизиране, така че да бъдат намалени косвените трансгранични въздействия и въздействията в целия вътрешен пазар на ЕС. Това сътрудничество може да се осъществи по структуриран начин за държавите членки, когато изготвят или актуализират своя приоритетен ред в плановете си за сигурност на доставките на газ при извънредни ситуации. Механизмите за управление при тази консултация и координация, в допълнение към двустранните контакти и съществуващите регионални форуми, могат да бъдат съсредоточени в Координационната група по природния газ, която да бъде разширена, за да включва при нужда представители от министерствата на промишлеността. Комисията може също така да се консултира със съществуващи форуми, като работната група на високо равнище „Конкурентоспособност и растеж“ на Съвета или промишления форум на ЕС, който е под ръководството на Комисията.

Всяка държава членка следва първо да направи независим анализ на състоянието на националната промишленост и нейното критично значение — с прякото участие на заинтересованите страни от промишлеността и социалните партньори — и след това, въз основа на този анализ, да използва посочените по-горе структури, за да идентифицира потенциалните връзки от критично значение с другите държави членки, където са разположени потоците на доставките.

В този контекст, след като бъдат идентифицирани приоритетните сектори в резултат на прилагането на критерия за критично значение за обществото, посочен по-горе, и с оглед на поддържането на максимална непрекъснатост на икономическата дейност, държавите членки биха могли съвместно да продължат с картографирането на трансграничните вериги за стойността и проверката на риска от конкретни прекъсвания на доставките. Следователно откриването на аспекти на трансгранична чувствителност е основата за по-нататъшното усъвършенстване на списъка с приоритети на държавите членки. За това може да са необходими значителни усилия, по-специално от по-големите държави членки със сложни екосистеми за потребление на газ и значително участие в международни вериги на стойността. Комисията е готова да подкрепи това начинание.

3. Управление и етапи на реагиране при криза

От етапите, очертани по-долу, е видно как координацията на реакцията от страната на потреблението на равнището на ЕС се привежда в действие чрез съществуващите разпоредби на Регламента за сигурността на доставките на газ и новите мерки в настоящия план.

Етап 1: „Да пестим газ за безпроблемна зима“ — ниво преди обявяване на тревога на равнище ЕС

Кога: Приемане на регламент относно координирани мерки за намаляване на потреблението на газ, **предложен в съобщението „Да пестим газ за безпроблемна зима“**

Задействащ фактор: Приемане на регламента относно координирани мерки за намаляване на потреблението на газ, придружаващ съобщението „Да пестим газ за безпроблемна зима“ и настоящия Европейски план за намаляване на потреблението.

На равнището на ЕС:

- Полагане на максимални усилия за намаляване на потреблението на газ с 15 % във всички държави членки.
- Засилване на наблюдението и взаимния обмен на информация, по-специално за защита на единния пазар.
- Укрепване на механизмите за управление и координация.
- Проучване на възможността за съвместни/регионални търгове

На равнището на държавите членки:

- Ускоряване на прилагането на мерки, осигуряващи алтернативи на природния газ във всички сектори, по-специално за чисти енергийни източници.
- Доброволни търгове или тръжни процедури за предложения за намаляване на потреблението.
- Насърчаване и, ако е уместно, задействане на договори с възможност за прекъсване на подаването.
- Прилагане на мерки за преминаване към други горива за промишлеността и електроенергията.
- Актуализиране на националните планове за сигурност на доставките на газ при извънредни ситуации и съобщаването им на Координационната група по природния газ.
- Задължение за ограничаване на температурите на отопление и охлаждане в обществените сгради, освен ако това е технически неосъществимо.
- Задействане на други мерки от страната на потреблението, предвидени в нивото на тревога в националните планове за сигурност на доставките на газ при извънредни ситуации.
- Мерки за намаляване на потреблението на газ от газови електроцентрали, които не са от критично значение.

Икономическо въздействие: прилагане на мерки, които са печеливши при всички обстоятелства, въздействие върху публичните финанси, когато трябва да се предоставят компенсации чрез търг за намаляване на потреблението, както и за уязвими домакинства, когато е необходимо. Необходимост от държавна намеса

Роля на Координационната група по природния газ: засилено наблюдение, разширено до свързани с промишлеността съображения, включително намаляване на потреблението, насърчаване на обмена на добри практики, определяне на подробностите на мерките

Етап 2: Тревога на равнището на ЕС

Кога: Обявяване на тревога на равнището на ЕС

Задействащ фактор: съгласно член 4 от предложения регламент относно координирани мерки за намаляване на потреблението на газ, когато значителен риск от сериозен недостиг на газ води до значително влошаване на снабдяването с газ в Съюза

Инструменти:

На равнището на ЕС:

- Задължително намаляване на потреблението с 15 %
- Засилване на наблюдението и взаимния обмен на информация, по-специално за защита на единния пазар.
- Увеличаване на ежедневното наблюдение и информацията, предоставяна от държавите членки на Комисията.

На равнището на държавите членки:

- Доброволни търгове или тръжни процедури за предложения за намаляване на потреблението.
- Актуализиране на националните планове за сигурност на доставките на газ при извънредни ситуации.
- Насърчаване и, ако е необходимо, задействане на договори с възможност за прекъсване на подаването.
- Осъществяване на преминаване към други горива за промишлеността и електроенергията.
- Задължение за ограничаване на температурите на отопление и охлаждане в обществените сгради, освен ако това е технически неосъществимо.
- Задействане на други мерки от страната на потреблението, предвидени в нивото на тревога в националните планове за сигурност на доставките на газ при извънредни ситуации.
- Мерки за намаляване на потреблението на газ от газови електроцентрали, които не са от критично значение.
- Мониторинг на въздействието на намаляването на потреблението върху сектори от критично значение в ЕС, обмен на информация между държавите членки.

Икономическо въздействие: подкрепа на инвестициите в алтернативи на руския газ, смекчаване на възможните отрицателни въздействия в случай на прекъсване (включително въздействия върху заетостта и разпределението), вероятна нужда от държавна помощ и намеса на ЕС предимно, но не изключително, чрез пазарни инструменти.

Роля на Комисията: Наблюдение чрез Координационната група по природния газ, която е разширена, за да обхване, според случая, експерти от промишлеността, на необходимото намаляване на потреблението във всички държави членки и посекторно. Осигуряване на солидарен подход и координиране на усилията, ако е необходимо.

Роля на Координационната група по природния газ: Координационната група по природния газ служи за форум за обмен на информация относно ограниченията, наличните мерки и въздействието на намаляването на потреблението върху сектори от критично значение, включително промишлеността, в трансграничен аспект, за да се улесни вземането на решения на по-високо равнище относно намаляването на потреблението.

Етап 3: Координация от страна на ЕС на мерките по време на извънредна ситуация на равнището Съюз/регион

Кога: По искане на една или повече държави членки, които са обявили извънредни ситуации на национално равнище (член 12 от Регламента за сигурността на доставките на газ), когато доставките вече не могат да бъдат гарантирани чрез пазарните инструменти.

Задействащи фактори:

- Свързани с извънредна ситуация на регионално равнище или на равнището на Съюза съгласно Регламента за сигурността на доставките.
- Комисията може да обяви извънредна ситуация на територията на Съюза или регионална извънредна ситуация за конкретно засегнат географски регион по искане на държава членка.
- Когато искането идва от поне два компетентни органа, които са обявили тревога на национално равнище, Комисията трябва да обяви извънредна ситуация на равнището на Съюза или на регионално равнище, ако е уместно.

Инструменти и роля на Комисията:

Съгласно член 12 от Регламента за сигурността на доставките на газ Комисията:

- осигурява обмена на информация,
- гарантира съгласуваността и резултатността от действията на равнището на държавите членки и на регионално равнище по отношение на равнището на Съюза,
- координира действията по отношение на трети държави,
- ако е необходимо, свиква група за управление на кризи, съставена от лица за управление на кризи, назначени от съответните държави членки,
- В националните планове за сигурност на доставките на газ при извънредни ситуации се уточняват по-подробно мерките, планирани от държавата членка за всяко ниво на криза, като освобождаване на газ от стратегическо хранилище.